

УДК 378:37.016:811.111

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-6\(52\)-411-422](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-6(52)-411-422)

Жукова Анна Робертівна PhD за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки доцент кафедри іноземних мов та військового перекладу, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів, <http://orcid.org/0000-0002-7292-1605>

Бойченко Вікторія Володимирівна старший викладач кафедри іноземних мов та військового перекладу, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів, <https://orcid.org/0000-0002-5411-8966>

Галченкова Марія Євгенівна викладач кафедри іноземних мов та військового перекладу, Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів, <https://orcid.org/0000-0002-9049-2082>

Матюха Вікторія Анатоліївна викладач англійської мови, Заклад вищої освіти “Університет трансформації майбутнього”, м. Чернігів, <https://orcid.org/0000-0002-2617-2340>

МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ НАВИЧОК АУДІЮВАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Анотація. Стаття присвячена аналізу методичних особливостей розвитку навичок аудіювання на заняттях з англійської мови у вищих закладах освіти. У контексті реформування вищої освіти підкреслюється важливість формування всебічно розвиненої особистості, здатної до самовдосконалення та навчання впродовж життя. Однією з ключових компетентностей, якими мають оволодіти здобувачі освіти, є спілкування іноземною мовою, що включає уміння усвідомлювати висловлене та відтворювати думки усно й письмово. Особлива увага приділяється актуальності розвитку навичок аудіювання як складової мовленнєвої компетентності. У статті розглядається концепція системи методів навчання мови, що охоплює три взаємопов’язані групи: методи формування мовної компетентності, методи формування мовленнєвої текстової компетентності та методи розвитку комунікативних умінь. Аналізуються специфічні прийоми та підходи до організації процесу аудіювання, включаючи використання автентичних матеріалів, інтерактивних вправ та сучасних технологій. Висвітлюються психолінгвістичні аспекти сприйняття мовлення на слух, а також стратегії подолання труднощів, пов’язаних із розумінням іншомовного контенту. Стаття наголошує на необхідності інтеграції аудіювання з іншими видами

Журнал «Перспективи та інновації науки»
(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)
№ 6(52) 2025

мовленнєвої діяльності для забезпечення цілісного розвитку мовних навичок. Пропонуються практичні рекомендації для викладачів щодо створення ефективного навчального середовища, яке сприяє розвитку аудитивних умінь студентів. Дослідження підкреслює важливість індивідуального підходу та врахування рівня підготовки здобувачів освіти для досягнення оптимальних результатів у навчанні.

Ключові слова: аудіювання, англійська мова, вища освіта, мовна компетентність, методичні підходи, комунікативні уміння, інтерактивні методи.

Zhukova Anna Robertivna PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Foreign Languages and Military Translation Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy Lviv, <http://orcid.org/0000-0002-7292-1605>

Boichenko Viktoriia Volodymyrivna Senior Lecturer, Department of Foreign Languages and Military Translation Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy, Lviv, <https://orcid.org/0000-0002-5411-8966>

Halchenkova Mariia Evgenivna Lecturer, Department of Foreign Languages and Military Translation Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy, Lviv, <https://orcid.org/0000-0002-9049-2082>

Matiukha Viktoriia Anatoliivna Lecturer, Higher Education Institution “University of Future Transformation”, Chernihiv, <https://orcid.org/0000-0002-2617-2340>

METHODOLOGICAL FEATURES OF DEVELOPING LISTENING SKILLS IN ENGLISH LANGUAGE CLASSES IN HIGHER EDUCATION

Abstract. The article examines the methodological features of developing listening skills in English language classes within higher education institutions. In the context of higher education reform, the importance of fostering a well-rounded individual capable of self-improvement and lifelong learning is emphasized. One of the key competencies that students must acquire is communication in a foreign language, which includes the ability to comprehend spoken language and express thoughts orally and in writing. Special attention is given to the relevance of developing listening skills as a component of communicative competence. The article explores the concept of a language teaching methodology system proposed by O. Kucheruk, which encompasses three interconnected groups: methods for developing linguistic competence, methods for forming textual communicative competence, and methods for enhancing communicative skills. It analyzes specific techniques and approaches to organizing the listening process, including the use of authentic materials, interactive exercises, and modern technologies. The psycholinguistic aspects of auditory speech

perception and strategies for overcoming challenges related to understanding foreign language content are discussed. The article highlights the need to integrate listening with other types of speech activities to ensure comprehensive language skill development. Practical recommendations are provided for educators on creating an effective learning environment that promotes students' listening abilities. The study underscores the importance of an individualized approach and consideration of students' proficiency levels to achieve optimal learning outcomes.

Keywords: listening skills, English language, higher education, linguistic competence, methodological approaches, communicative skills, interactive methods.

Постановка проблеми. На нинішньому етапі реформування освіти вагоме місце належить вищій освіті. Метою вищої освіти є всебічний розвиток особистості, спроможної до життя в суспільстві, самовдосконалення й навчання впродовж життя. У зв'язку з цим нинішній здобувач освіти має оволодіти знаннями, вміннями й навичками, що творять його життєві компетентності. Серед основних компетентностей, якими мають оволодіти здобувачі освіти, є спілкування іноземною мовою. Дана компетентність передбачає творення в здобувачів освіти умінь усвідомлювати висловлене іноземною мовою, усно йт письмово відтворювати думки й почуття. Тому проблема творення навичок аудіювання є актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концепція системи методів навчання мови у вищій школі, запропонована О. Кучерук, розділяє методи навчання на три взаємопов'язані групи:

- методи формування мовної компетентності;
- методи формування мовленнєвої текстової компетентності;
- методи формування комунікативної компетентності [2].

Автор виділяє в другій групі методи, направлені на поступове ускладнення й поглиблення мовленнєвознавчих термінів, а також на розвиток рецептивних видів мовленнєвої діяльності. На думку О. Кучерука, одним із способів навчання рецептивної мовленнєвої діяльності є методи, що надають здобувачеві освіти готову інформацію для сприймання й засвоєння та передбачають трактування її на основі розуміння. Продуктом даної діяльності є усвідомлення прослуханого або прочитаного [2,7].

Методи створення умінь аудіювання в здобувачів освіти включають такі:

Формулювання запитань до сприйнятого тексту: привертає увагу здобувачів освіти до проблематики тексту, його структури та призначення.

Бесіда за змістом прослуханого тексту: надає зворотний зв'язок у навчанні рецептивних видів мовленнєвої діяльності.

Мовленнєві завдання (аудіативні): слухання тексту, виділення ключових слів і складання плану до нього.

Тестування на основі текстового підходу: поєднується із завданнями на аудіювання і сприяє уважному сприйняттю й розумінню [1].

Перед початком навчання аудіювання варто продумати послідовність його реалізації. Викладач має:

1. Підібрати матеріал для аудіювання.
2. Вибрати форму подачі відібраного матеріалу.
3. Відібрати опори для полегшення процесу сприймання (наочність, міміка, жести, інтонація).
4. Визначити кількість пред'явлень матеріалу.
5. Обрати форму контролю [9].

Підготовчий етап відтворює мотиваційно-цільовий аспект діяльності. На даному етапі задаються завдання, які організують розумову діяльність, увагу та запам'ятовування упродовж слухання. Завдання, що має вказівку на мету аудіювання й майбутнє вживання інформації, дає можливість привернути увагу здобувачів освіти до процесу сприйняття тексту, формує певну установку і стимулює свідому увагу. На думку О. Мартиненко, даний вид уваги не стомлює й надає оптимальні умови для сприйняття мови на слух [3,2].

Задля навчання аудитивних умінь за допомогою екстенсивного аудіювання варто вживати такі типи завдань [5,2; 4]:

- підготовчі;
- мовні;
- контролюючі.

Метою підготовчих завдань є розвиток мовних навичок, зняття складнощів, що мають зв'язок з мовним оформленням аудіотекста, а також знайомство здобувачів освіти з аудитивною діяльністю. Сюди відносять такі завдання:

- асоціограми;
- візуальні імпульси;
- подання ключових слів;
- попереднє обговорення/розігрування;
- мовно (та змістовно) спрощеної версії аудіотексту;
- обговорення тексту зі схожою тематикою [2,6].

Метою статті є дослідження методичних особливостей розвитку навичок аудіювання на заняттях з англійської мови у вищих закладах освіти, аналіз концепції системи методів навчання мови, запропонованої О. Кучерук, та розробка практичних рекомендацій для викладачів щодо створення ефективного навчального середовища, яке сприяє формуванню аудитивних умінь студентів.

Виклад основного матеріалу. При екстенсивному аудіюванні не вся інформація при розпізнаванні тексту є вагомою. Достатньо усвідомлювати основну інформацію, щоб віднайти основну думку, ознайомлювальне аудіювання.

Завдання на аудіювання з вибірковим розумінням є такими:

- прослухайте текст і заповніть таблицю (наприклад, текст містить фактичну інформацію про країну досліджуваної мови, а в таблиці вказано, яку інформацію необхідно зафіксувати – населення, територія, столиця і т.д.);

- вставте пропущені слова в реченнях;
- прослухайте діалог між офіціантом та відвідувачем ресторану, відзначте, які страви забули вказати в наявному у вас меню і скільки вони коштують;
- прослухайте прогноз погоди, щоб дізнатися, чи треба взяти з собою парасольку;
- прослухайте оголошення на вокзалі про прибуття поїзда, щоб дізнатися, на яку колію він прибуває, і зафіксуйте номер названої колії [2,6].

Завдання на аудіювання з усвідомленням основного змісту:

- прослухайте текст і розставте речення в правильній послідовності;
- прослухайте текст і відзначте, чи вірні ці твердження;
- прослухайте кілька текстів і зіставте їх з заголовками/твердженнями;
- прослухайте опис тварин і вгадайте, хто це тощо [2,6].

Варто виділити вправи після аудіювання, що мають на меті контроль і завершальну роботу над аудіоматеріалом. Завдання після аудіювання є такими:

- підбір інформації;
- відповіді на запитання до тексту;
- встановлення правильного порядку слів, речень, заголовків, ілюстрацій;
- заповнення анкет;
- розігрування прослуханої ситуації або подібних за тематикою [2,6].

Вищевказані вправи можуть змінюватись залежно від теми, яку вивчають на практичному занятті.

До важливих методів, що направлені на формування навичок аудіювання, варто віднести бесіду, пояснення викладача, роботу з підручником, вправи. Так, під час вступної бесіди можна підготувати здобувачів освіти до сприймання тексту, визначити ключові слова, що звучатимуть, організувати їх артикуляцію; у процесі бесіди за текстом – з'ясувати тему та основну думку тексту (What is this text about? Who are main characters? What event is described in the text? What is the main idea?). Під час роботи з підручником – застосовувати систему спеціальних вправ, що спрямовані на формування різних рівнів розуміння тексту, зокрема на предметне, предметно-образне, логічне розуміння, розуміння підтексту [10, с. 197].

До важливих шляхів формування навичок аудіювання в здобувачів освіти на практичних заняттях англійської мови варто враховувати труднощі у сприйманні іншомовного мовлення на слух та шляхи їх подолання; добір системи вправ, направлених на усвідомлення змісту тексту і його лексико-граматичного матеріалу [10, с. 197].

Текст для аудіювання може містити повідомлення, опис у пізнавальних цілях, цікаву зв'язну розповідь, жарт, загадку, тематичне повідомлення, інструкцію до яких-небудь дій.

Матеріальною базою аудіювання є аудіотекст. Він містить власну композицію, структуру та смислову організацію. У закладах вищої освіти вживаються в основному два види аудіотекстів – тексти-описи і фабульні тексти.

У текстах-описах відтворюється сукупність ознак об'єктів і фактів, які об'єднані основною темою. Логічні зв'язки між окремими фактами нестійкі, допускається їх перестановка. Через це в такому тексті не завжди легко виділити головне та другорядне, і розуміння тексту залежить переважно від суми зрозумілих фактів, які необхідно запам'ятати. Текст-опис складається головним чином з простих речень, іноді з однорідними членами.

Основною рисою фабульних текстів є динамізм подій, дій та вчинків персонажів, що спричинені логічним інваріантом та означенням часу. У цих текстах легко відзначити основне і другорядне. Між окремими фактами та епізодами існують логіко-сміслові (часові, умовні і причинні) зв'язки. Розуміння загального смислу такого тексту неможливе без розуміння окремих фактів, проте воно не виводиться з їх суми, а вимагає переосмислення інформації, пов'язаної з фактами [3,4].

Фабульні тексти різняться експліцитно відтвореними смисловими зв'язками і відношеннями між окремими фактами. У них є складні синтаксичні конструкції, бо в них відтворюється головна і детальна інформація.

Крім структурних ознак, зумовлених типологічними характеристиками аудіотекстів, останнім притаманні ще й мовні характеристики, які допомагають або утруднюють процес аудіювання. Це передусім неточна інтерпретація звучання слів, явища фонетичної редукції, асиміляція, злиття звуків. В лексичному аспекті виникають труднощі у зв'язку з особливостями сприйняття коротких і довгих слів та розходженням семантичних структур у двох мовах при полісемії. Стосовно граматичних особливостей слід мати на увазі незвичайний порядок слів, вставні звороти в реченнях, а також омофонію морфологічних і словотворчих суфіксів та флексій. Допомогти в аудіюванні тексту може перерозподіл синтаксичних позицій і можлива заміна складних морфологічних явищ.

Основною вимогою до змісту аудіотекстів слід вважати їх інформативність та цікаву фабулу. Градація труднощів смислового змісту може виражатися в переході від цікавих до інформативних текстів. Посильність забезпечується оптимальним поєднанням інформативності та надлишковості інформації в аудіотекстах [3, 4].

У практиці навчання іноземних мов тексти для аудіювання мають бути автентичними, доступними за змістом та мовним складом, короткими за тривалістю звучання, в основному монотематичними. Відбираються такі типи текстів:

На сьогодні існує чимало матеріалів для аудіювання: радіопередачі, аудіокниги, фільми, пісні тощо. Найкраще навички аудіювання розвиваються упродовж перегляду телевізійних передач англійською мовою. Пояснити це можна тим, що здобувачі освіти не лише слухають цікавий для них текст, проте й бачать картинку, яка дає можливість усвідомити зміст програми.

Практика й систематичні заняття – ключ до успіху. Нині постає багато можливостей послухати англійську мову, наприклад, інтернет-сайти, утворені

спеціально для тих, хто вивчає англійську мову. На них є можливість знайти матеріал різного ступеня складності. За допомогою аудіовізуальних засобів і шляхом підбору різноманітного цікавого матеріалу, можливо сформувати процес навчання аудіювання захоплюючим, спроможним підтримати значний мотиваційний рівень здобувачів освіти і створити у них стійке зацікавлення до вивчення іноземної мови [3,5].

Викладачу варто пам'ятати, що навчання аудіюванню має бути поступовим, від простого до складного. По-перше, слід починати з невеликих за тривалістю текстів та тих, які легко сприймаються. Короткі повідомлення легше утримати в пам'яті й легше осмислити. По-друге, дуже гарною підмогою є друкований текст. Сприймати мову на слух, без друкованого тексту іноді важко навіть для тих, хто гарно нею володіє.

Для результативного навчання аудіювання вагомим є матеріал, записаний носіями мови, та вживання наочності, що полегшує усвідомлення повідомлення. Оволодіння аудіюванням як видом мовленнєвої діяльності дає змогу відтворювати виховні, освітні і розвиваючі цілі. Аудіювання мовних повідомлень має зв'язок з діяльністю оперативної й довготривалої пам'яті [9].

Таким чином, перед початком навчання аудіювання варто продумати послідовність його реалізації. Викладач має: підібрати матеріал для аудіювання, вибрати форму подачі відібраного матеріалу, відібрати опори для полегшення процесу сприймання, визначити кількість пред'явлень матеріалу, обрати форму контролю. Виділяють підготовчі завдання, до яких відносять: асоціограми; візуальні імпульси; подання ключових слів; попереднє обговорення/розігрування; мовно (та змістовно) спрощеної версії аудіотексту; обговорення тексту зі схожою тематикою. Після аудіювання доречно проводити вправи, що мають на меті контроль і завершальна робота над аудіоматеріалом. До них відносять: підбір інформації; відповіді на запитання до тексту; встановлення правильного порядку слів, речень, заголовків, ілюстрацій; заповнення анкет; розігрування прослуханої ситуації або подібних за тематикою. До важливих методів, що направлені на формування навичок аудіювання, варто віднести бесіду, пояснення вчителя, роботу з підручником, вправи.

Нині під час навчання іноземної мови досить часто вживаються такі інформаційно-комунікативні технології, як подкасти. Подкастами є аудіоблоги або передачі, що виникають в онлайн просторі у вигляді роликів, які досить легко завантажити на MP3-плеєр і відтворити у зручний час; це окремі файли або серія таких файлів, що регулярно оновлюються і за однією адресою в Інтернеті [55]. Іншими словами, подкаст – це аудіо- чи відеофайл, який можна прослухати практично на кожному пристрої (комп'ютер, телефон). Нині аудіоматеріали на англійській мові дадуть можливість покращити концентрацію уваги, стануть найкращим викликом. Це є подвійною роботою для мозку: змінити звичний інформаційний канал на звуковий і опрацювати мову іноземця.

Таким чином, здобувачі освіти звикають до того, як звучить зв'язне англійське мовлення, тобто занурюються у іншомовне середовище, не залишаючи своєї країни. Вони слухають сучасну живу мову, звикають до різних акцентів, вчаться правильно використовувати нову лексику, вивчають граматику на практиці, тренують концентрацію уваги, а також розширюють свій світогляд.

При роботі з подкастом варто спочатку прослухати матеріал, або його частину, якщо він великий. Потім прослухати його ще раз, дивлячись у текст. Після цього по тексту усвідомити зміст і виписати незнайомі слова. Потім прослухати подкаст ще декілька разів з текстом, вирізняючи кожне слово, і без тексту, розуміючи увесь зміст.

Досить ефективним є такий ресурс LearnEnglish Podcasts, на ньому подкасти тривалістю 10-15 хвилин для рівней Elementary та PreIntermediate від Британської Ради. На сайті подаються матеріали з простою лексикою, проте з швидким темпом мовлення. Усі подкасти і скрипти можна скачати безкоштовно. До кожного запису додається тест і декілька завдань, які дозволяють перевірити, як добре зрозуміли прослухане. Для подкастів головне – гарний звук і цікава тема. А слухати цікаві розмови та історії англійською – це можливість розширити свої знання не лише з мови, але й самої тематики. Зважаючи на більшу тривалість аудіо запису, а саме 10-15 хвилин, подкасти варто застосовувати на окремому занятті або як домашнє завдання.

До того ж вживання автоматизованих тестів для аудіювання дає можливість здобувачам освіти навчатися в більш інтерактивному й захопливому середовищі. Здобувачі освітнім можуть виконувати тести на комп'ютері або мобільному пристрої, що дозволяє їм отримувати більше задоволення від процесу навчання.

Протягом формування своїх вправ варто враховувати декілька особливостей:

керування процесом творення навичок та умінь аудіювання – результативна система вправ повинна надавати можливості для систематичного розвитку аудитивних умінь здобувачів освіти, враховуючи їхні індивідуальні особливості та темпи вивчення;

дотримання трьохетапності аудіювання (дотекстовий, текстовий та післятекстовий етапи);

обов'язкове використання таксономії Блума, включаючи завдання на різні рівні розвитку мислення. Тому для того, щоб учні поступово та ефективно розвивали КМ, варто спочатку давати вправи на аналіз, потім на синтез і врешті-решт на оцінювання;

звернення уваги на мету та фокус оцінювання на занятті і врахування цього під час створення завдань;

відповідність вправ лінгвістичним та психологічним складностям текстів – важливо, щоб вправи відповідали рівню складності слуханих матеріалів, допомагаючи учням поступово адаптуватися до різноманітності мовленнєвих ситуацій;

відповідність вимогам програми;

кореляція аудіювання з іншими видами мовної діяльності – система вправ має сприяти взаємодії аудіювання з іншими мовними навичками, зокрема з розвитком навичок усного мовлення, підсилюючи взаємодію різних аспектів мови.

досягнення кінцевої практичної мети та проміжних завдань – важливо, щоб вправи спрямовувалися на досягнення конкретних навчальних цілей та проміжних завдань, які сприяють глибокому розумінню та застосуванню здобутих знань в реальних мовних ситуаціях [7].

Досить важливо, щоб вправи мали мовленнєву мету (розвиток аудіювання), та мету розвинути критичне мислення учнів.

Так задля того, щоб процес аудіювання був результативним не тільки для здобувачів освіти, а й для викладача, то варто спиратися на безліч чинників, що мають вплив на процес здійснення цього контролю. На результативність проведення аудіювання можуть впливати і побічні фактори, проте викладач, з власної професійної точки зору, має передбачити їх і докласти максимально власних професійних зусиль для їх прибирання [1, с. 59-68].

Таким чином, вправи формуються ієрархічно і розділяються на дві підсистеми – мовні (підготовчі) та мовленнєві, що поділяються на групи: вправи для зняття лінгвістичних труднощів аудіювання, та вправи для позбавлення психологічних труднощів аудіювання. До першої підсистеми належать такі вправи: вправи для формування фонетичних навичок аудіювання (фонематичного та інтонаційного слуху); вправи для формування лексичних навичок аудіювання; вправи для формування граматичних навичок аудіювання. До другої підсистеми належать такі вправи: вправи, що готують учнів до аудіювання текстів; вправи в аудіюванні текстів.

Висновки до другого розділу

Перед початком навчання аудіювання варто продумати послідовність його реалізації. Викладач має: підібрати матеріал для аудіювання, вибрати форму подачі відібраного матеріалу, відібрати опори для полегшення процесу сприймання, визначити кількість пред'явлень матеріалу, обрати форму контролю. Виділяють підготовчі завдання, до яких відносять: асоціограми; візуальні імпульси; подання ключових слів; попереднє обговорення/ розігрування; мовно (та змістовно) спрощеної версії аудіотексту; обговорення тексту зі схожою тематикою.

Висновки. Після аудіювання доречно проводити вправи, що мають на меті контроль і завершальну роботу над аудіоматеріалом. До них відносять: підбір інформації; відповіді на запитання до тексту; встановлення правильного порядку слів, речень, заголовків, ілюстрацій; заповнення анкет; розігрування прослуханої ситуації або подібних за тематикою. До важливих методів, що направлені на формування навичок аудіювання, варто віднести бесіду, пояснення вчителя, роботу з підручником, вправи. Вправи формуються ієрархічно і розділяються на

дві підсистеми – мовні (підготовчі) та мовленнєві, що поділяються на групи: вправи для зняття лінгвістичних труднощів аудіювання, та вправи для позбавлення психологічних труднощів аудіювання. До першої підсистеми належать такі вправи: вправи для формування фонетичних навичок аудіювання (фонематичного та інтонаційного слуху); вправи для формування лексичних навичок аудіювання; вправи для формування граматичних навичок аудіювання. До другої підсистеми належать такі вправи: вправи, що готують здобувачів освіти до аудіювання текстів; вправи в аудіюванні текстів. Щоб процес аудіювання був результативним не тільки для здобувачів освіти, а й для викладача, то варто спиратися на безліч чинників, що мають вплив на процес здійснення цього контролю. На результативність проведення аудіювання можуть впливати і побічні фактори, проте вчитель, з власної професійної точки зору, має передбачити їх і докласти максимально власних професійних зусиль для їх усунення.

Література:

1. Артюх Ю.Ю. Формування навичок аудіювання учнів середньої школи на заняттях англійської мови (на матеріалах автентичних подкастів). Полтава, 2024. 60 с.
2. Аудіювання на основі комунікативного підходу і його місце в розвиваючому навчанні. URL: <http://ur.co.ua/70/377-4-audiovanie-na-osnove-kommunikativnogo-podhoda-iego-mesto-v-razvivayushem-obuchenii.html>
3. Батюта Т.В. Особливості використання відеоматеріалів у процесі формування умінь говоріння у учнів немовних спеціальностей. *Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов»*. 2016. С. 1–3.
4. Безкоровайна Ю. Унаочнення як засіб формування іншомовленнєвої лексичної компетенції учнів. *Студентський науковий альманах факультету іноземних мов*. 2017. № 1(6) С. 230-234
5. Білянська І.П. Критерії відбору художніх аудіокниг для формування англомовної аудитивної компетентності майбутніх учителів. *Теоретична і дидактична філологія: збірник наукових праць. Серія «Педагогіка»*. Переяслав-Хмельницький, 2017. Випуск 26. С. 4–17.
6. Болтак І.С. E-Learning на уроках англійської мови. *Учительський журнал on-line*. 2016. 17 с.
7. Бондар В.І. Критичне мислення в психології та педагогіці: сутність, розвиток, формування: посібник. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. 106 с.
8. Вимоги до текстів для навчання аудіювання. URL: <http://www.novapedahohika.com/poloms-1166-1.html> (дата звернення: 05.05.2025).
9. Вовк Т.В. Особливості навчання аудіюванню учнів середніх класів закладів загальної середньої освіти. Старобільськ, 2021. 99 с.
10. Голуб А.В. Шляхи формування навичок аудіювання в учнів 6 класу на уроках англійської мови. Глухівські наукові читання – 2018. *Актуальні питання суспільних та гуманітарних наук : 5 матеріали VIII Міжнародної інтернет-конференції молодих учених і студентів, 4-6 грудня 2018 року*. / відп. за випуск Вишник О. О. Глухів, 2018. С. 196-197.
11. Гонтаренко І.С. Формування проектної компетентності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін засобами інтернет-ресурсів: дис. ... канд. пед. наук. Харків, 2016. 296 с.
12. Горюнова М.М. Аудіювання та принцип автентичності у викладанні іноземної мови. *Стратегія розвитку України: економічний та гуманітарний виміри: мат-ли Міжнар. наук.-практ. конф.* Київ: «Інформаційно-аналітичне агентство», 2016. С. 358.

13. Гречко О.В. Формування навичок аудіювання у середніх класах. *Молоді фахівці – майбутнє науки*. Вип. 9 (Ч. I). 2018. С. 35-40.
14. Дацків О. Формування вмінь аудіювання майбутніх учителів англійської мови із застосуванням драматизації. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія: педагогіка. 2016. №4. С. 58-64.
15. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. Міністерство освіти і науки України. 2020. URL: https://knlueduamy.sharepoint.com/:w:/g/personal/olha_ustymenko_knlu_edu_ua/Ec10UDuU61BAj3kTS-EJhJcBelWpmAglx8dK--ddwX5fIQ?e=k1xZ9f (дата звернення: 05.05.2025).
16. Дячук Н. Особливості формування англомовної аудитивної компетентності старшокласників. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія: педагогіка. №4. 2017. С. 27-33.
17. Жикаляк М.В. Формування компетентності в аудіюванні на уроках англійської мови у 8-му класі. Київ, 2023. 37 с. URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/4942/%D0%96%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D1%8F%D0%BA%20%D0%9C.%D0%92.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 05.05.2025).

References

1. Artiukh, Yu.Yu. (2024). *Formuvannia navychok audiiuvannia uchniv serednoi shkoly na zaniattiakh anhliiskoi movy (na materialakh avtentychnykh podkastiv)* [Forming listening skills of secondary school students in English language classes (based on authentic podcasts)]. Poltava: [Publisher not specified], 60 p.
2. Audiiuvannia na osnovi komunikativnoho pidkhodu i yoho mistse v rozvyvaiuchomu navchanni [Auditory training based on the communicative approach and its role in developmental learning]. (n.d.). Retrieved May 5, 2025, from <http://ur.co.ua/70/377-4-audiovanie-na-osnove-kommunikativnogo-podhoda-iego-mesto-v-razvivayushem-obuchenii.html>
3. Batiuta, T.V. (2016). Osoblyvosti vykorystannia videomaterialiv u protsesi formuvannia umin hovorinnia u uchniv nemovnykh spetsialnostei [Features of using video materials in the process of developing speaking skills in students of non-linguistic specialties]. In *Materialy XI Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii "Suchasni pidkhody ta innovatsiini tendentsii u vykladanni inozemnykh mov"* [Proceedings of the XI International Scientific and Practical Conference "Modern Approaches and Innovative Trends in Teaching Foreign Languages"] (pp. 1–3). [Place of publication not specified].
4. Bezkorovina, Yu. (2017). Unaochnennia yak zasib formuvannia inshomovlennyevoi leksychnoi kompetentsii uchniv [Visualization as a means of forming foreign language lexical competence in students]. *Studentskyi naukovyi almanakh fakultetu inozemnykh mov* [Student Scientific Almanac of the Faculty of Foreign Languages], (1)6, 230–234.
5. Bilianska, I.P. (2017). Kryterii vidboru khudozhnykh audioknyh dlia formuvannia anhliiskomovnoi audyativnoi kompetentnosti maibutnykh uchyteliv [Criteria for selecting fiction audiobooks for developing English-language auditory competence in future teachers]. *Teoretychna i dydaktychna filolohiia: zbirnyk naukovykh prats. Seriiia "Pedahohika"* [Theoretical and Didactic Philology: Collection of Scientific Works. Series: Pedagogy], 26, 4–17. Pereiaslav-Khmelnitskyi.
6. Boltak, I.S. (2016). *E-Learning na urokakh anhliiskoi movy* [E-Learning in English language classes]. *Uchytelskyi zhurnal on-line* [Teacher's Online Journal], 17 p.
7. Bondar, V.I. (2015). *Krytychne myslennia v psykholohii ta pedahohitsi: sutnist, rozvytok, formuvannia: posibnyk* [Critical thinking in psychology and pedagogy: Essence, development, formation: A manual]. Kyiv: Vydavnytstvo NPU im. M. P. Drahomanova, 106 p.
8. Vymohy do tekstiv dlia navchannia audiiuvannia [Requirements for texts for teaching listening]. (n.d.). Retrieved May 5, 2025, from <http://www.novapedahohika.com/noloms-1166-1.html>

9. Vovk, T.V. (2021). *Osoblyvosti navchannia audiiuvanniu uchniv serednikh klasiv zakladiv zahalnoi serednoi osvity* [Features of teaching listening to middle school students in general secondary education institutions]. Starobilsk: [Publisher not specified], 99 p.

10. Holub, A.V. (2018). Shliakhy formuvannia navychok audiiuvannia v uchniv 6 klasu na urokakh anhliiskoi movy [Ways of forming listening skills in 6th-grade students in English language classes]. In *Hlukhivski naukovy chytannia – 2018. Aktualni pytannia suspilnykh ta humanitarnykh nauk: materialy VIII Mizhnarodnoi internet-konferentsii molodykh uchenykh i studentiv, 4–6 hrudnia 2018 roku* [Glukhiv Scientific Readings – 2018. Current Issues in Social and Humanitarian Sciences: Proceedings of the VIII International Online Conference for Young Scientists and Students, December 4–6, 2018] (pp. 196–197). Hlukhiv.

11. Hontarenko, I.S. (2016). *Formuvannia proektnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv humanitarnykh dystsyplin zasobamy internet-resursiv* [Formation of project competence in future teachers of humanitarian disciplines using Internet resources] (Doctoral dissertation). Kharkiv, 296 p.

12. Horiunova, M.M. (2016). Audiiuvannia ta pryntsypry avtentychnosti u vykladanni inozemnoi movy [Listening and the principle of authenticity in teaching foreign languages]. In *Stratehiia rozvytku Ukrainy: ekonomichni ta humanitarni vymiry: materialy Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii* [Strategy of Ukraine's Development: Economic and Humanitarian Dimensions: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference] (p. 358). Kyiv: Informatsiino-analitychne ahentstvo.

13. Hrechko, O.V. (2018). Formuvannia navychok audiiuvannia u serednikh klasakh [Forming listening skills in middle school]. *Molodi fakhivtsi – maibutnie nauky* [Young Specialists – The Future of Science], 9(Part I), 35–40.

14. Datskiv, O. (2016). Formuvannia vmin audiiuvannia maibutnikh uchyteliv anhliiskoi movy iz zastosuvanniam dramatyziatsii [Forming listening skills in future English language teachers using dramatization]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: pedahohika* [Scientific Notes of Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatiuk. Series: Pedagogy], (4), 58–64.

15. Derzhavnyi standart bazovoi i povnoi zahalnoi serednoi osvity [State Standard of Basic and Complete General Secondary Education]. (2020). Ministry of Education and Science of Ukraine. Retrieved May 5, 2025, from https://knlueduamy.sharepoint.com/:w:/g/personal/olha_ustymenko_knlu_edu_ua/Ecl0UDuU6lBAj3kTS-EJhJcBelWpmAglx8dK--ddwX5flQ?e=k1xZ9f

16. Diachuk, N. (2017). Osoblyvosti formuvannia anhliiskomovnoi audytyvnoi kompetentnosti starshoklasnykiv [Features of forming English-language auditory competence in high school students]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: pedahohika* [Scientific Notes of Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatiuk. Series: Pedagogy], (4), 27–33.

17. Zhykaliak, M.V. (2023). *Formuvannia kompetentnosti v audiiuvanni na urokakh anhliiskoi movy u 8-mu klasi* [Forming competence in listening in English language classes in the 8th grade]. Kyiv, 37 p. Retrieved May 5, 2025, from <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/78787878/4942/%D0%96%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D1%8F%D0%BA%20%D0%9C.%D0%92.pdf?sequence=1&isAllowed=y>